

Emili Samper Prunera  
*Universitat Rovira i Virgili*

«No som de fusta, som de ferro!»

Després de la celebració del referèndum d'autodeterminació de Catalunya de l'1 d'octubre de 2017, la Guàrdia Civil va enviar al Tribunal Suprem un informe amb la relació d'actes de suposada violència contra els cossos policials que s'havien enviat a Catalunya per evitar-ne la celebració. Segons aquest informe, l'escenari dels episodis més violents havia estat el poble de Sant Esteve de les Roures, una població inexistent.<sup>1</sup> A partir d'aquell moment i de manera vertiginosa, Sant Esteve de les Roures va cobrar vida a internet, amb la creació de perfils que mostraven tots els serveis i les entitats d'aquest poble de 750.000 habitants presidit per l'alcalde Josep Orni. El propòsit d'aquest article és resseguir la creació espontània i popular d'aquest poble inventat per la Guàrdia Civil com a exemple de l'ús de l'humor (i el folklore) en moments de crisi.

### 1. *L'origen*

El seu origen es deu a la similitud amb Sant Esteve Sesrovires (Baix Llobregat). Després del referèndum d'autodeterminació de l'1 d'octubre i de les eleccions al Parlament de Catalunya del 21 de desembre de 2017, la Guàrdia Civil va enviar a Pablo Llarena, jutge del Tribunal Suprem, un informe on es detallaven 315 actes de suposada violència o agressió contra els cossos policials espanyols enviats a Catalunya. El diari *El Mundo* hi va tenir accés:

Los investigadores han confeccionado un extenso informe, al que ha tenido acceso *El Mundo*, en el que se detalla una amplia relación de «actos de agresión, daños, así como de grave resistencia o amedrentamiento» y en el que se destaca la «inacción» de Mossos d'Esquadra durante todos estos episodios (Urreiztieta & Escrivà 2018).

El rotatiu madrileny es va fer ressò que els episodis més violents havien ocorregut a Sant Esteve de les Roures:

Algunos de los episodios más agresivos tuvieron lugar en Sant Esteve de les Roures, donde «uno de los manifestantes que ya había agredido a otros agentes aprovechó la caída de uno de ellos, que quedó totalmente indefenso para propinarle una brutal patada en la parte

---

<sup>1</sup> Aquest treball s'emmarca en una línia de recerca que ha rebut finançament del Ministeri de Ciència, Innovació i Universitats a través del projecte «Literatura popular catalana: gèneres, conceptes i definicions» (PGC 2018-093993-B-100 MCIU/AEI/FEDER, UE) i forma part dels treballs realitzats pel Grup de Recerca Identitats en la Literatura Catalana (GRILC) de la Universitat Rovira i Virgili, consolidat per la Generalitat de Catalunya (2017 SGR 599).

posterior de la cabeza». En este mismo lugar, el conductor de una motocicleta intentó atropellar a un policía y robarle el arma reglamentaria (Urreiztieta & Escrivà 2018).

La notícia es va difondre gairebé a l'instant i, a partir d'aquell moment, van aparèixer diferents perfils a la xarxa social Twitter que corresponien a entitats i habitants d'aquest nou poble, nascut de l'error d'aquest informe policial. El fet que un poble inexistent constés en un informe oficial de la Guàrdia Civil va ocasionar bromes diverses i la creació de perfils a Twitter que parodiaven administracions, partits polítics i organitzacions del poble, tals com l'ajuntament, la universitat, la mateixa Guàrdia Civil, tota mena d'associacions ciutadanes o, fins i tot, alguns comerços. L'abril de 2018, poc menys d'un mes després de la publicació de la notícia, el poble fictici ja comptava amb més de 3.000 organitzacions a Twitter.

Un fet concret va suposar el punt d'inflexió en la repercussió d'aquest poble fictici. El 14 d'abril de 2018 el perfil oficial de la Guàrdia Civil a Twitter va respondre al perfil de l'Ajuntament de Sant Esteve de les Roures tot retraient-li manca d'imparcialitat en una piulada en què es compartia un vídeo d'una notícia de La Sexta en el qual es veien agents de la Guàrdia Civil presumptament disparant pilotes de goma a immigrants.<sup>2</sup>

Amb aquesta conversa i, evidentment, de manera involuntària per part de la Guàrdia Civil, es va legitimar a la xarxa la presència de Sant Esteve de les Roures, que va començar a créixer de manera exponencial com una reacció humorística de la gent davant del doble error de la Guàrdia Civil, però també com una mena de teràpia (mitjançant l'humor) als fets ocorreguts durant la celebració del referèndum d'autodeterminació de l'1 d'octubre (amb la violència exercida pels cosos policials espanyols enviats a Catalunya per evitar-ne la celebració). Segons el periodista Antoni Piqué:

Sant Esteve de les Roures també es pot veure com un indicador de la temperatura social —com en «xarxa social»— del sobiranisme català, que des de l'1-O ve més aviat de mal humor, de mala lluna, si més no en xarxes socials. El contrast és molt intens amb la ironia i la barrila generalitzats de la tropa *independe* abans del referèndum, on tot es batejava amb aigua d'olives (Piqué 2018).

Un altre punt de vist sobre aquest fet és veure Sant Esteve de les Roures com una alternativa a Tabàrnia, la proposta d'una nova comunitat autònoma integrada per Tarragona i Barcelona per evitar que aquests territoris siguin republicans en cas d'una hipotètica (i real) declaració d'independència de Catalunya.<sup>3</sup> Segons el periodista especialitzat en tecnologia Albert Cuesta:

<sup>2</sup> <<https://twitter.com/guardiacivil/status/985101793175785472?s=20>> [data de consulta: maig de 2021]

<sup>3</sup> Tot i que aquesta proposta va cobrar força després de les eleccions del 21 de desembre de 2017, amb la victòria de l'independentisme a les urnes però amb Ciutadans com a primera força a Tarragona i Barcelona, la idea és anterior i es pot remuntar al 2011.

En tot cas, el fenomen rourenc representa una recuperació del sentit de l'humor molt necessària en els dies que viu el país, i es pot interpretar com una reacció a la proposta unionista d'un altre territori imaginari: Tabàrnia, molt més artificial. És cert que costa creure que tanta inventiva sigui del tot espontània, especialment vista la qualitat gràfica d'alguns dels perfils de Sant Esteve. Però l'anàlisi de més de 200 perfils no revela cap patró clar, només que pràcticament la meitat van ser creats durant el dimecres 18 (Cuesta 2018).

Així, res fa pensar (si més no, encara avui no s'ha pogut demostrar) que la creació dels diferents perfils i el naixement d'aquesta comunitat virtual tingui cap pla previ. I, a diferència de Tabàrnia, cap personatge públic s'ha posat al capdavant d'aquesta comunitat i gairebé tots els perfils a Twitter resten en l'anonimat. De fet, com indica Blank, internet facilita la creació de comunitats que comparteixen inquietuds o pors o, en aquest cas, una reivindicació rere la cortina de l'humor:

The Internet has become a hybridized and ritualized space that hosts the symbolic contexts of participants within its virtual walls. By tapping into folkloric forms with analog precedents (including earlier technological devices), the Internet provides familiarity and accessibility to limitless information. No one has to be left in the dark. In the context of a tragedy or contentious event, the online venue serves as a symbolic place for collective rejuvenation while serving the intrinsic desires of the individual. Conversation and connectivity with others affirm that we are in fact alive and well, even if we feel wounded inside. Accordingly, folkloric expression on the Internet helps people to establish a common ground with others and reassure themselves that they will not be alone to face an unknown future by themselves (Blank 2013: 103).

## 2. Sant Esteve de les Roures, una mirada al poble

La viquipèdia del poble (Wikia de Sant Esteve de les Roures) oferia el mes de novembre de 2019 aquestes dades:<sup>4</sup>

Estat: Catalunya

Vegueria: Rouredà

Comarca: Llarena Alta

Població: 750.000 habitants (aprox.)

Limita amb Samarruga de la Punta, Vilassar d'Urgell i Sant Fruitós de la Segarra.

Alcalde: Excm. Sr. Orni

Lema: No som de fusta, som de ferro!

L'alcalde, el Sr. Orni, no té aquest nom per casualitat i també es deu a un error, en aquest cas, d'un dels atestats sobre les trobades preparatòries per la celebració del referèndum de l'1 d'octubre. Tal i com mostrava el periodista Quico Sallés a una piulada del 21 de febrer de 2018<sup>5</sup> en aquest informe es parlava d'«un tal

<sup>4</sup> Aquest web ja no es troba disponible actualment.

<sup>5</sup> <<https://twitter.com/QuicoSalles/status/966276087822127104>> [data de consulta: maig de 2021]

“Orni”», personificant, d'aquesta manera, l'expressió «fer l'orni» (fer el desentès segons el DCVB).

A la llista d'entitats d'aquesta viquipèdia es podien consultar tots els perfils sobre el poble, alguns dels quals estaven repetits (en el sentit que representaven la mateixa entitat), d'altres van tenir només activitat en el moment de la seva creació, i d'altres es van suspendre. Les categories, a data de novembre de 2019 i sense tenir en compte els perfils suspesos, eren les següents:

- Govern: 25 perfils; 6 regidories.
- Educació: 33 perfils; 23 escoles; 8 universitats; 3 Rey Juan Carlos; 10 idiomes; 8 facultats; 4 acadèmies; 7 esplais.
- Sanitat: 21 perfils; 5 hospitals; 9 clíniques; 19 centre de salut mental; 9 funeràries; 11 teràpies alternatives; 9 veterinàries.
- Esports: 109 perfils; 8 d'escacs; 7 de petanca; 6 de golf; 6 de submarinisme.
- Mitjans: 7 ràdio; 15 televisió; 24 premsa; 7 altres.
- Cultura popular: 22 perfils; 5 diables; 13 castellers; 4 bastoners.
- Música: 36 perfils.
- Organismes públics: 96 perfils; 7 turisme; 9 museus; 12 justícia; 7 presons; 24 forces de l'ordre; 12 guàrdies civils i militars.
- Política exterior: 41 perfils; 22 política exterior però més propera.
- Medi Ambient, Territori i Sostenibilitat: 49 perfils.
- Transports: 19 perfils; 8 ferrocarrils; 6 rodalies; 7 aeroports; 7 companyies aèries; 5 taxi.
- Ciència: 14 perfils; 12 agències espacials; 5 observatoris.
- Tecnologia: 24 perfils.
- Telecomunicacions: 5 perfils.
- Pagesia: 14 perfils.
- Comerç: 65 perfils; 39 alimentació; 9 supermercats; 10 grans superfícies.
- Hosteleria: 61 perfils; 6 fast food.
- Indústria: 9 perfils.
- Energia: 7 perfils.
- Port: 11 perfils; 6 pescadors.
- Serveis: 84 perfils; 8 informàtica; 19 publicacions; 17 esotèrics; 26 animals; 11 farmàcies; 9 perruqueria i estètica; 6 videoclubs.
- Cinema: 12 perfils.
- Habitatge: 28 perfils; 5 càmpings.
- Economia: 22 perfils.
- Teixit associatiu: 203 perfils; 7 excursionisme; 12 LGBTI; 19 penyes de futbol; 71 associacions; 60 clubs; 9 motos.
- Sindicats: 11 perfils.
- Alcohol: 18 perfils.

- Oci: 49 perfils; 35 locals de baixa moral; 6 associacions cannàbiques.
- Droga: 6 perfils.
- Art: 8 perfils.
- Personatges singulars: 139 perfils; 49 noms propis; 102 professionals i autònoms; 83 celebritats desubicades; 28 polítics; 1 producte alimentari animat.
- Col·legis professionals: 16 perfils.
- Partits polítics: 58 perfils.
- Tabàrnia: 6 perfils.
- Religió: 39 perfils.
- Pobles agermanats: 11 perfils; 15 entitats de l'Arbog; 21 entitats d'Arenas de Mar; 2 entitats de la ciutat de Menorca; 6 entitats d'A Pesar de Mar.
- Pobles no agermanats: 1 perfil.
- Festivals: 15 perfils.
- Tercera Edat: 14 entitats.
- Altres col·lectius: 92 perfils.

En total, segons aquesta viquipèdia, hi havia 2.566 perfils. No és aquesta, però, l'única manera de saber quants perfils rourencs es podien trobar. Segons el registre de Sant Esteve de les Roures<sup>6</sup> hi havia 2.476 perfils.

Mariluz Congosto, investigadora especialitzada en la propagació de missatges i la caracterització d'usuaris a Twitter, va analitzar els perfils que apareixien al registre de Sant Esteve de les Roures o que seguien a l'ajuntament<sup>7</sup> i que s'identificaven com a habitants.<sup>8</sup> El resultat, en aquest cas, presentava 2.730 perfils amb 432-772 connexions i tres grups d'usuaris que es formaven segons la manera de seguir-se entre ells. Com veiem, no hi havia unanimitat a l'hora de computar el nombre total de perfils de Sant Esteve de les Roures, però totes les xifres es movien al voltant dels 2.500 perfils.

## 2.1 Algunes entitats rourenques

Vegem a continuació alguns d'aquests perfils, amb les seves particularitats:

### 2.1.1 Ajuntament

És el primer perfil que es va crear, el mes de març de 2018. El mes de novembre de 2019 tenia 35.852 seguidors. En les primeres piulades s'anunciava com el perfil oficial de l'ajuntament d'aquest municipi i interactuava amb els primers seguidors.<sup>9</sup> El 18 d'abril de 2018, Mariola Dinarès entrevistava l'alcalde

<sup>6</sup> <<https://twitter.com/DeRoures>> [data de consulta: maig de 2021]

<sup>7</sup> Compte suspès actualment (@st\_esteveoures).

<sup>8</sup> <<https://twitter.com/congosto/status/1124235522270953472>> [data de consulta: maig de 2021]

<sup>9</sup> Tot i que el compte està suspès, encara es poden llegir les respostes i interaccions dels usuaris amb el consistori rourenc: <[https://twitter.com/st\\_esteveoures/status/980044790313168896](https://twitter.com/st_esteveoures/status/980044790313168896)> [data de consulta: maig de 2021]

de Sant Esteve de les Roures al programa Popap de Catalunya Ràdio).<sup>10</sup> Aquell mateix dia es difonia un vídeo de la televisió del municipi en el qual l'alcalde n'explicava l'origen.<sup>11</sup>

### 2.1.2 Universitat

Sota el lema «Fortis et Sapiens Quam Quercus», disposa, a més del perfil de Twitter, creat l'abril de 2018 i que compta actualment amb 6.122 seguidors,<sup>12</sup> de pàgina web pròpia<sup>13</sup> amb informació sobre el centre:

La Universitat de Sant Esteve de les Roures dona continuïtat a una tradició de formació superior que es remunta a l'Edat Moderna. De naturalesa pública, desplega la seva activitat de servei públic en els àmbits de la docència, la recerca i la transferència del coneixement en els camps que li són propis.

També hi trobem la salutació del Dr. Orni de Sant Esteve, el rector (nom que coincideix amb el de l'alcalde i el de l'atestat comentat anteriorment); l'oferta d'estudis i un llistat d'institucions i de centres del municipi on fer pràctiques (que enllacen amb perfils d'altres comptes de Sant Esteve de les Roures), així com la seva història, que es remunta al segle XVII:

L'Estudi General, antecedent històric de la Universitat de Sant Esteve de les Roures, va ser creat el 1641 pel president de la República de Catalunya, el Molt Honorable Sr. Pau Claris i Casademunt, el qual va concedir a Sant Esteve de les Roures el privilegi d'atorgar títols de gramàtica, retòrica, filosofia i teologia, dret i medicina. La iniciativa docent va anar a càrrec dels síndics municipals i de l'Església en l'entorn del que ara es coneix com a Edifici de Les Roures, construït expressament com a seu universitària. Els estudis universitaris es van estendre amb un notable prestigi fins al 1717. Aleshores, la Universitat va ser clausurada a causa del Decret de Nova Planta i de la pèrdua d'identitat política de Catalunya.

La universitat té una botiga en línia on es pot comprar la samarreta o la llibreta amb el logotip de la universitat. I, a més, permet la descàrrega i personalització de documentació diversa:

- El títol universitari que es vulgui.
- El carnet d'estudiant.
- El carnet de treballador.

<sup>10</sup> Entrevista disponible a l'adreça <<https://www.ccma.cat/catràdio/alcarta/popap/entrevista-en-exclusiva-a-lalcalde-de-sant-esteve-de-les-roures/audio/999662/>> [data de consulta: maig de 2021]

<sup>11</sup> Vídeo disponible a <<https://twitter.com/3324cat/status/986692501707874305>> [data de consulta: maig de 2021]

<sup>12</sup> <<https://twitter.com/unisedr>> [data de consulta: maig de 2021]

<sup>13</sup> A l'adreça <<https://unisedr.wordpress.com/>> [data de consulta: maig de 2021]



Figura 1. Títol universitari, personalitzable, expedit per la Universitat de Sant Esteve de les Roures.

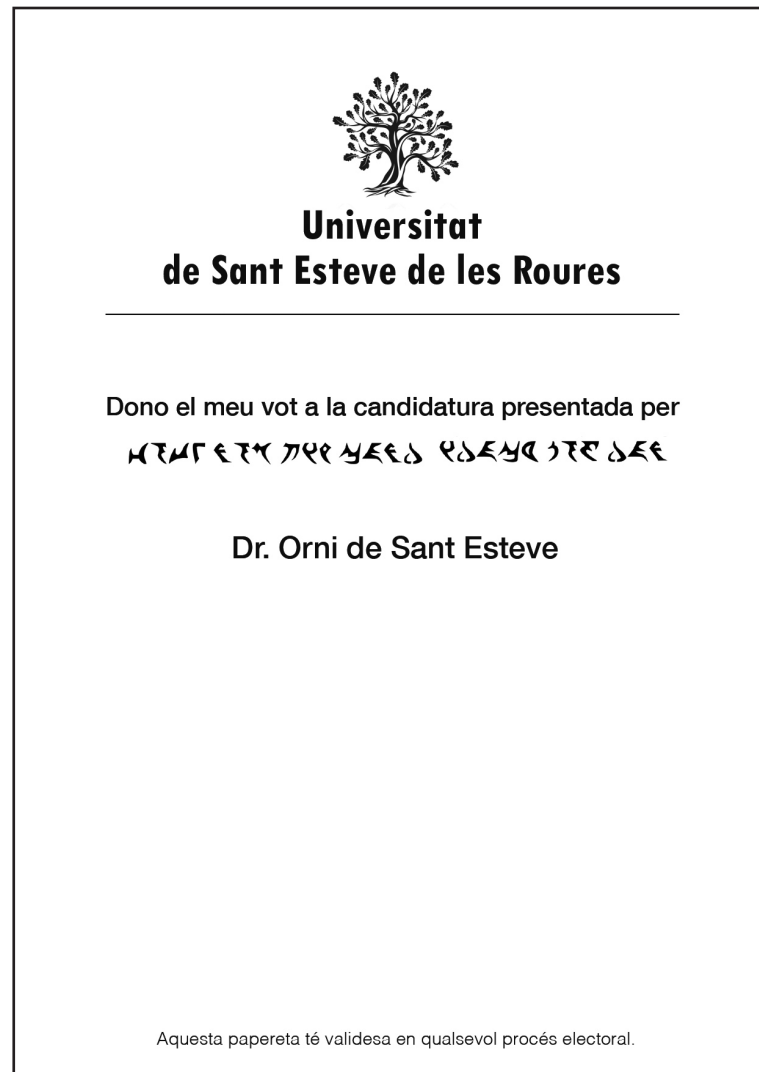
- La papereta per votar al Dr. Orni en qualsevol procés electoral. En aquest cas, inclou també el vot en klingon:<sup>14</sup>

Una de les missions de la Universitat de Sant Esteve de les Roures és la de donar suport als processos democràtics de la societat en la mesura de les seves possibilitats. Per tal de facilitar aquest procés en eleccions en què, segons els bon criteri dels votants, els candidats no representin els valors de llibertat i democràcia establerts en la Constitució de la nostra República, el Butlletí Oficial de la USEDR ha publicat l'Acord de 4 de maig de 2018, del Consell de Govern de la USEDR, sobre l'homologació de paperetes electorals. Tal i com s'hi indica, aquest acord estableix la candidatura universal i transdimensional del Magnífic Dr. Orni de Sant Esteve en qualsevol tipus de procés electoral. Les paperetes es troben en català i klingon, les mides oficials són de 105×148,5 mm.

Sens dubte, la vitalitat de Sant Esteve de les Roures es visualitza en la interacció que van mostrar, sobretot en els primers mesos de naixement del fenomen, els seus perfils. Aquesta interacció va ser doble. D'una banda, els diferents perfils es mencionaven entre ells fomentant així la construcció d'una comunitat virtual que creixia dia a dia, sobretot entre els mesos de març i maig de 2018. Això accentuava l'aspecte «real» d'aquest municipi fictici. D'altra banda, aquests mateixos perfils

<sup>14</sup> És la llengua artificial creada per Marc Okrand i parlada pels klingons en l'univers de ficció de Star Trek.

Figura 2. Papereta de vot per a qualsevol procés electoral.



també interactuaven amb perfils reals, ja fossin aquests personatges públics o entitats que tenien una existència real, com en el cas de la Guàrdia Civil comentat anteriorment. Com explica Albert Cuesta:

Un aspecte interessant és el volum d'interacció que ha generat aquest municipi digital. Cap a fora, alguns perfils busquen visibilitat oferint serveis a tuitaires populars; en altres casos són personatges públics que interpel·len la societat rourenca: Lluís Llach s'ha ofert a signar-hi llibres, Empar Moliner es postula com a consellera de roba interior i Salvador Cardús vol disputar-li l'alcaldia a l'actual, Josep Orni (referència a un altre informe judicial massa creatiu). El cas més sorprenent va ser el ridícul que l'autèntica Guàrdia Civil va fer renyant públicament l'ajuntament del municipi fictici que ells han ajudat a inventar. També són interessants les interaccions dins del municipi virtual: l'escola agraeix la col·laboració de Protecció Civil en l'evacuació de resultes d'un incendi, i les quatre farmàcies de Sant Esteve ja han organitzat torns de guàrdia (Cuesta 2018).

### 3. Similitud amb altres indrets inexistents

Sant Esteve de les Roures no és un cas aïllat de poble inexistent, però que té vida pròpia. Vegem-ne alguns altres que tenen també el seu origen en errors puntuals.

#### 3.1 Arralde

Aquest indret del País Basc és l'escenari de la sèrie de televisió de ficció en basc, *Goenkale* (emesa a l'ETB1 entre 1994 i 2015). El jutge Baltasar Garzón va ordenar a les forces policials impedir un acte d'homenatge a tres presos bascos, després d'una denúncia prèvia de l'associació Dignidad y Justicia, antiga Fundación Víctimas del Terrorismo. Els agents van dir al jutge que l'acte no tenia contingut delictiu, però el diari *ABC* se'n va fer ressò (Piqué 2018). L'usuari Jonathan Martínez recordava aquest cas i demanava l'agermanament entre Arralde i Sant Esteve de les Roures.<sup>15</sup>

#### 3.2 Gerri Adams de la Sal

Segons una notícia publicada a *El Confidencial Digital* (setembre de 2019), l'associació cultural «Lo Vent del Port» preparava, amb Esquerra Republicana, un referèndum per canviar el nom del municipi de Gerri de Sal pel de Gerri Adams de la Sal, en homenatge a Gerry Adams, l'històric líder del Sinn Féin irlandès. Segons el mitjà, l'alcaldia del municipi negava aquesta iniciativa, però això no impedia publicar-la només per desmentir-la. Segons Jaume Clotet, en un article d'opinió publicat a *Tarragona Digital*, l'origen es trobaria, en aquest cas, en una juguesca per mostrar la predisposició de certs mitjans a publicar notícies sobre la situació a Catalunya:

El cas és que aquest mitjà espanyol [*El Confidencial Digital*] és, segons em diuen, una veritable acadèmia de la falta de rigor. Jo mateix ho vaig comprovar fa un parell d'anys. Uns amics (per emprar una clàssica expressió autoexculpària) van decidir comprovar fins quin punt la histèria d'alguns mitjans estatals els feia perdre de vista la professionalitat. Començaven llavors les consultes sobiranistes i l'ambient a la metròpoli estava calentó. Els meus amics van retocar una imatge de l'entrada de Gerri de la Sal i van posar-hi «Gerri Adams». En paral·lel, van construir una història versemblant segons la qual els veïns del poble, esperonats per la febrada independentista i amarats de solidaritat amb el poble irlandès, havien convocat una consulta per canviar el nom de Gerri de la Sal a Gerri Adams. Ho van embolicar amb un text creïble i ho van enviar a alguns mitjans de Madrid, a veure què passava (Clotet 2015).

#### 3.3 Namibia

El 20 de setembre de 2017 el llavors president dels Estats Units, Donald Trump, en una trobada amb líders africans es va referir dos cops a «Namibia» com a país, enlloc de Namíbia. Les reaccions (humorístiques i també crítiques) no es van fer esperar (Taylor 2017) i entre elles s'hi trobava l'aparició de la República de Namibia a Twitter (@NamibiaOf) que agraeix el gest del president nord-americà: «Did

<sup>15</sup> <<https://twitter.com/jonathanmartinz/status/979711691998072833>> [data de consulta: maig de 2021]

somebody finally mention me?».<sup>16</sup> Al seu perfil hi constava: «It is about time we become famous. Thank you, Trump».

### 3.4 *Veyshnoria*

El setembre de 2017 Rússia i Bielorrússia, «the last dictatorship of Europe», duien a terme un exercici militar conjunt anomenat «Zapad 2017» (Oest 2017). L'escenari presentava Rússia i Bielorrússia defensant-se militarment de les incursions de l'estat separatista de Veyshnoria (localitzat a l'oest de Bielorrússia). El mapa que presentava aquest enemic fictici va circular ràpidament per la xarxa i els usuaris van començar a difondre mems i acudits a les xarxes socials. En menys d'un dia, Veyshnoria va emergir com un país fictici alternatiu a la real Bielorrússia (Astapova & Navumau 2018: 436).

Tot i ser un país no real, Veyshnoria disposava d'una elaborada estructura política i econòmica descrita a les xarxes socials (Twitter, Facebook i VK, una xarxa social russa) i al seu web. L'artista cívic Ales Mazur va llençar el web que, de manera immediata, es va convertir en el focus del projecte conduït per un grup d'activistes. Immediatament es van suggerir símbols, es va escriure la història d'aquest país i es va desenvolupar la seva llengua, una versió històrica de bielorrús escrit en alfabet llatí (Astapova & Navumau 2018: 437). Aleh Larychau, representant d'aquest grup d'activistes creadors del projecte, expressava la seva sorpresa davant la repercussió i la implicació desinteressada de la gent:

Larychau (2017) expressed his astonishment at how engaged these volunteers were, actively involved in writing the constitution and mythological history of Veyshnoria, suggesting further directions for the improvement of the website, and investing their free time and efforts into the implementation of these ideas in practice. Thanks to their efforts, the website quickly became a self-regulated creative environment where new ideas could be discussed, tested, and implemented, providing an opportunity for experiments in forming a full-fledged state (Astapova & Navumau 2018: 437-438).

Larychau també expressava la potència de l'humor:

There is nothing more serious than jokes. Through humor we may attract more people. [...] Through humor and laughter we can raise serious questions. There are no other ways for it now (Astapova & Navumau 2018: 441).

Les xarxes socials van esdevenir un valuós instrument per captar l'atenció del públic cap a aquest país fictici. A través d'elles, els usuaris publicaven notícies falses i paròdies que arribaven a un nombrós públic. Els creadors de Veyshnoria utilitzaven les notícies falses en el sentit de paròdiques i sàtires polítiques (Astapova & Navumau 2018: 438-439) i no per difondre missatges falsos amb una

<sup>16</sup> <<https://twitter.com/NambiaOf/status/910612393008467968>> [data de consulta: maig de 2021]

finalitat política. Com apunta Reilly (2012: 273): «satirical fake news significantly reframed public discourse». De la mateixa manera, «satirical fake news levels its critique against various actors and institutions» i els perfils ficticis que, de manera deliberada i sense amagar-se'n, publiquen notícies falses amb finalitats humorístiques, en són un bon exemple.

Com apunta Wedgwood: «The cultural existence of a people or ethnicity —a collective sense of shared history and common fate— does not suffice for international recognition unless a group can also claim a territory» (Wedgwood 2000: 959). És aquí on entren en joc les anomenades «cyber-nation», nacions que existeixen únicament a internet, alguns exemples de les quals són les següents:

- la República de Lomar, creada per un administrador informàtic de sistemes i que té 4.100 ciutadans (Wedgwood 2000: 960);
- el Regne de Talossa, organitzat el 1981, amb cinquanta ciutadans. En aquest cas, Talossa «claims a mythic connection to the Berbers of North Africa, and a language that favors the letter X and the *umlaut*. Its foreign policy is to recognize other micronations and its leisure activity its politics, holding mock elections every eight months» (Wedgwood 2000: 961);
- el Domini de Melchizedek, que reclama el territori d'una illa abandonada del Pacífic i territori addicional de l'Antàrtida (Wedgwood 2000: 961). El seu fundador, David Korem, apunta que «The more they talk about us, the more they write about us, the more real we become in the eyes of the world» (Wedgwood 2000: 963).

Un altre concepte a tenir en compte, en aquest sentit, és el de nació virtual, que barreja imaginació i immanència històrica:

Par 'entité virtuelle' nous entendons toute entité légendaire, fictive, imaginaire ou encore non territoriale, y compris celles pouvant éventuellement rassembler un nombre important de citoyens dans le cadre de structures dont la réalité est la permanence ne sauraient être mises en doute (web citada per Wedgood 2000: 962, actualment no disponible).

Tot i que Sant Esteve de les Roures comparteix alguns dels trets d'aquestes ciber-nacions o nacions virtuals, no es podria considerar com a tal, ja que hi manca, per exemple, una unitat o projecte comú entre totes les persones implicades en aquesta comunitat.

### 4. *L'humor com a recurs*

La creació de Sant Esteve de les Roures és un bon exemple dels mecanismes que ofereix l'humor davant de situacions tràgiques o d'estrès:

Joking gives people the ability to withstand the stress of tragic events while enabling mass culture to resist the constraints of the emotional control imposed by the media following a

tragedy. Humorous expression and other symbolic rhetoric often surfaces in order to alleviate the tensions that may arise from the social anxieties at hand (Blank 2013: 9).

En el cas rourenc hi trobem la suma de diversos elements, com són l'humorístic (davant l'error de l'informe policial), una manera de vehicular una resposta davant l'actuació dels cossos policials en el referèndum de l'1 d'octubre, així com l'expressió davant el paper reaccionari de l'estat espanyol. Com explicava Alan Dundes:

Where there is anxiety, there will be jokes to express that anxiety. A society with political repression will generate an abundance of political jokes. Indeed, the more repressive the regime, the more numerous the political jokes (Dundes 1987: vii).

Josep M. Pujol, citant Propp, ens dona una altra pista sobre el paper de l'humor, com a mostra d'intel·ligència:

Les condicions necessàries de l'humor són dues: consciència espiritual o moral i contradicció externa. Però en manca una altra, molt important (perquè aquestes dues condicions a què m'acabo de referir són necessàries, però no suficients): aquesta contradicció s'ha de produir d'una manera sobtada, ha de ser una autèntica revelació a la intel·ligència humana, una epifania. Per això, perquè l'humor requereix sempre un esforç instantani d'anàlisi —i de superació— de la realitat, riure serà sempre una operació pròpia de persones intel·ligents: amb la rialla exterioritzem el fet que acabem de trobar sentit a una regla de conducta violada (Pujol 2013: 282).

##### 5. Un poble (encara) d'actualitat

L'efervescència de Sant Esteve de les Roures es va produir, sobretot, en els mesos posteriors a la publicació de la notícia que recollia l'informe de la Guàrdia Civil que va donar nom al municipi. Transcorregut un temps, alguns dels perfils creats es van deixar d'actualitzar o van perdre la frescor de l'element humorístic inicial. Tot i això, Sant Esteve de les Roures encara va continuar viu un temps després, com ens ho mostren els dos exemples següents.

Amb motiu de la celebració de les eleccions municipals del 26 de maig de 2019, Mariluz Congosto (2019) va analitzar la difusió de missatges dels veïns de Sant Esteve de les Roures en relació a les eleccions de Barcelona, tenint en compte que aquest municipi inventat aglutinava més de 35.000 seguidors i era el segon consistori català més popular a Twitter després de la mateixa Barcelona. Segons les dades analitzades, veiem com:

Els seguidors de Sant Esteve de les Roures no s'han organitzat per a la campanya del 26-M, tot i que alguns d'ells han mostrat molt fervor donant suport a Jordi Graupera (@Jordi-Graupera), Elsa Artadi (@elsa\_artadi) i Quim Forn (@quimforn) a les municipals de Bar-

celona. En general, hi donen suport continguts de perfils rellevants de l'independentisme i alguns comptes d'humor (Congosto 2019).

Congosto va analitzar la difusió de continguts durant la campanya electoral entre perfils rourencs i va mostrar com dos perfils falsos (@juliangrau i @ana-romi) van ser els més actius com a difusors. El candidat més retuitejat, amb diferència, va ser Jordi Graupera, seguit d'Artadi i Forn. Quant a la conversa, que mostrava la interacció entre perfils (difusió, menció i comentaris) el resultat va ser similar, però amb menys diferència, perquè aquesta era més freqüent en el cas d'Artadi i Forn i això compensava la difusió de Graupera.

El segon exemple correspon al 19 d'octubre de 2019. El diari *ABC*, cobrint els esdeveniments succeïts a Barcelona amb motiu de la vaga del 18 d'octubre (convocada com a resposta a la sentència del judici del procés) es va fer ressò de la violència als carrers a la ciutat comtal i també a Sant Esteve de les Roures. L'origen de l'equívoc el trobem, en aquest cas, amb la publicació al perfil de l'Ajuntament de Sant Esteve de les Roures d'un vídeo enregistrat a Barcelona.

##### Conclusions

Diuen que la realitat supera la ficció i, de vegades, un detall real pot originar tot un món imaginari, com és el cas del municipi de Sant Esteve de les Roures. Aquest poble inexistent compta amb serveis, comerços i habitants diversos (tots ells virtuals, això sí) i no té res a envejar, en aquest sentit, a l'oferta d'altres indrets que són ben reals. La seva existència no s'explica sense el context actual, no només quant al vessant polític i social (amb la relació entre Catalunya i Espanya) sinó també perquè no hauria pogut néixer sense l'existència de les xarxes socials i d'internet.

Sant Esteve de les Roures és un bon exemple de la força que pot tenir l'humor (i dels seus mecanismes) i de com es poden construir comunitats avui dia, a partir de l'ús de la imaginació i de l'enginy. La cultura catalana compta, des de temps immemorials, amb indrets fantàstics diversos, des de Mirmanda a la muntanya Blava, passant per l'illa d'Or, tal i com recullen Joan de Déu Prats i Maria Padilla a l'enciclopèdia d'*Indrets fantàstics de Catalunya* (2019). En aquest mapa caldria incorporar-hi, ara, el municipi de Sant Esteve de les Roures.

##### REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ASTAPOVA, A.; NAVUMAU, V. (2018): «Veyshnorria: A Fake Country in the Midst of Real Information Warfare», *Journal of American Folklore*, vol. 131, núm. 522 (tardor), p. 435-443.

BLANK, T. J. (2013): *The Last Laugh. Folk Humor, Celebrity Culture, and Mass-Mediated Disasters in the Digital Age*, Wisconsin, The University of Wisconsin Press.

CLOTET, J. (2015): «Viure a Gerri Adams de la Sal», *Tarragona Digital*, 8/09/2015

<[https://tarragonadigital.com/opinio/8915/viure\\_a\\_gerri\\_adams\\_de\\_la\\_sal\\_69141](https://tarragonadigital.com/opinio/8915/viure_a_gerri_adams_de_la_sal_69141)> [data de consulta: maig de 2021]

CONGOSTO, M. (2019): «Sant Esteve de les Roures i les eleccions del 26-M», *Verificat* 29/05/2019 <<https://www.verificat.cat/analisi/sant-esteve-de-les-roures-i-les-eleccions-del-26m>> [data de consulta: maig de 2021]

CUESTA, A. (2018): «Sant Esteve de les Roures: així neix un municipi digital», *Ara*, 19/04/2018 <[https://www.ara.cat/media/Sant-Esteve-Roures-municipi-digital\\_0\\_1999600282.html](https://www.ara.cat/media/Sant-Esteve-Roures-municipi-digital_0_1999600282.html)> [data de consulta: maig de 2021]

DUNDES, A. (1987): *Cracking Jokes: Studies of Sick Humor Cycles and Stereotypes*, Berkeley, Ten Speed Press.

PIQUÉ, A. M. (2018): «Sant Esteve de les Roures, l'alternativa indepe a Tabàrnia», *El Nacional.cat*, 18/04/2018 <[https://www.elnacional.cat/ca/cultura/sant-esteve-roures-alternativa-tabarnia\\_259740\\_102.html](https://www.elnacional.cat/ca/cultura/sant-esteve-roures-alternativa-tabarnia_259740_102.html)> [data de consulta: maig de 2021]

PRATS, J. de D.; PADILLA, M. (2019): *Indrets fantàstics de Catalunya*, Barcelona, Comanegra.

PUJOL, J. M. (2013): *Això era i no era. Obra folklòrica de Josep M. Pujol*, edició a cura de C. ORIOL i E. SAMPER, Tarragona, Publicacions URV.

REILLY, I. (2012): «Satirical Fake News and/as American Political Discourse», *The Journal of American Culture*, vol. 35, núm. 3 (setembre), p. 258-275.

RUSSELL, F. (2011): *Newslore. Contemporary Folklore on the Internet*, Jackson, University Press of Mississippi.

S. N. : «El alcalde de Gerri de la Sal (Lérida) niega que haya en marcha un referéndum para cambiar el nombre del pueblo por el de Gerri Adams», *El Confidencial Digital*, 16/09/2019 <<https://www.elconfidencialdigital.com/articulo/politica/Gerri-Sal-Lerida-referendum-Adams/20090916000000056302.html>> [data de consulta: maig de 2021]

TAYLOR, A. (2017): «How Namibia responded to Trump inventing a country called 'Nambia'», *The Washington Post*, 21/09/2017 <<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/09/21/how-namibia-responded-to-trump-inventing-a-country-called-nambia/>> [data de consulta: maig de 2021]

URREIZTIETA, E.; ESCRIVÀ, A. (2018): «La Guardia Civil acredita al Tribunal Supremo 315 actos violentos del 'procés' en Cataluña», *El Mundo*, 28/03/2018 <<https://www.elmundo.es/espana/2018/03/28/5abaa60fe5fdea530e8b45a7.html>> [data de consulta: maig de 2021]

WEDGWOOD, R. (2000): «Cyber-Nations», *Kentucky Law Journal*, núm. 88 (4), p. 957-965.

## UN FOLKLORISTA EMPORDANÈS: AGUSTÍ BURGAS I DARNÉS (1892-1936)

Àngel Vergés i Gifra  
*Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles*

### Introducció

Un dels meus projectes de recerca en aquests darrers anys ha estat el de rescabalar de l'oblit els folkloristes i sacerdots gironins que van ser assassinats durant la guerra civil de 1936-1939. Molts d'aquests autors foren oblidats per la dispersió dels seus escrits i pel fet que estaven relacionats amb els grans projectes folklòrics de caire catalanista que varen sorgir a les primeres dècades del segle xx i que també es van veure afectats per aquella guerra fratricida. Em refereixo als projectes engegats per l'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya, i per la Fundació Patxot amb l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya i els Concursos del Llegendari Popular Català. A l'any 2010 vaig participar a la *Miscel·lània en honor de Josep M. Marquès* amb un article dedicat al prolífic folklorista de Sarrià de Ter: Josep Cassassa i Tassis (1903-1936), l'obra del qual, malgrat fos abastament aprofitada pel folklorista Joan Amades, no ha estat mai del tot valorada ni posada al lloc que li correspon a la història del nostre folklore. Un altre folklorista el qual m'agradaria donar a conèixer i recuperar amb aquest article és el figuerenc Agustí Burgas i Darnés (1892-1936).

### Escriptor brillant al seminari de Girona

Burgas va néixer a Figueres, fill de Josep Burgas i Bosch, treballador de Navata (Alt Empordà) i Josefa Darnés Santaló, filla de Vilert (Pla de l'Estany). Ja de ben petit començà a destacar a l'escola amb resultats brillants en els seus estudis. Formà part en la campanya de propaganda de la Lliga del Bon Mot i a les Festes Constantinianes de l'any 1911. Alguns dels seus primers escrits es van publicar a la revista *En Patufet* com el relat «El "Lu-lu"» publicat el 4 de novembre de 1911, el qual dedicà a la seva mare, i la rondalla «La desesperació d'en Banyeta o la vetlla de la Puríssima», publicat el 27 de gener de 1912.

Per tal de valorar les aportacions d'aquests folkloristes gironins hem de considerar l'efervescent ambient cultural del seminari de Girona de la segona dècada del segle xx. Un fet que marcarà l'eclosió del folklore al seminari gironí fou la creació per part de Tomàs Carreras i Artau, a l'any 1915, de l'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya dins del seminari de la seva Càtedra d'Ètica de la Universitat de Barcelona. Carreras, fill de Girona, comptà ben aviat amb algunes complicitats docents i amb l'ajut d'alguns estudiants de Magisteri i sobretot de seminaristes de la Clau del Regne. El gironí diposità moltes esperances en els seminaristes gironins per tal d'ampliar el fons de l'Arxiu que dirigia. Una fotografia de Valentí Fagnoli dels alumnes del curs de quart curs de Sagrada Teologia al curs 1916-